

Araştırma Makalesi/ Research Article

Bursa ili Karacabey İlçesinde Tarım Sektörünün Sosyo-Ekonomik Yapısının İncelenmesi

Gökhan Uzel^{1*}

¹Bursa Uludağ Üniversitesi, Karacabey Meslek Yüksek Okulu, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü, Karacabey, Bursa, Türkiye

*Sorumlu yazar: uzeltgokhan@uludag.edu.tr

Geliş Tarihi: 01.11.2024

Kabul Tarihi: 03.02.2025

Öz

Bir bölge, şehir ya da ilçedeki herhangi bir ekonomik, sosyal veya kültürel yapının geliştirilmesine yönelik analiz gerçekleştirebilmek için öncelikle mevcut durumun ortaya konması gerekmektedir. Fikir yürütülecek yapının sosyo-ekonomik ve tarımsal özelliklerini anlamak, bu yapıya dolaylı ve direkt olarak etki eden unsurları tespit etmek gerekmektedir. Bu kapsamda araştırmada söz konusu yapıyı ortaya koyabilmek için, üreticilerin yerel ekonomiye katkıları, mevcut sektör hakkında düşünceleri, memnuniyet durumları, işletmeyi etkileyen faktörler ve ekonomik sermaye varlıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın gerçekleştirildiği Bursa İli Karacabey İlçesi büyük bir tarımsal ilçe özelliği göstermekte ve Bursa tarımında çok büyük bir paya sahip durumda bulunmaktadır. Bu yapının özelliklerini ortaya koyabilmek amacıyla, araştırma hedef kitlesinin çok büyük olması sebebiyle de gayeli örnekleme yöntemi kullanılarak, tarımsal üretim faaliyetinde bulunan işletmeler (240 adet) ile anket görüşmesi gerçekleştirilmiştir. İnceleme sonucu elde edilen veriler yüzde değerler biçiminde, tablolar halinde gösterilmiştir. Araştırma bölgesinde genç üreticilere teşvikler sağlanmalıdır. Tarımsal örgütlenme politikalarının geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Kırsal alanda yaşayan ve üreticilerin eğitim düzeyini yükseltici politikalar uygulanmalıdır. Tarımsal yayım, tarımsal örgütlenme, tarımsal yeniliklerin öğretilmesi ve kullanımları, tarımsal işletmecilik gibi alanlarda da eğitimlerin verilmesinin tarımsal üretime olumlu yönden katkı sağlayabileceği söylenilebilir. İşletme ölçeklerinin büyütülmesi, havza bazlı üretim ve entansif tarımın desteklenmesi gibi politikalarla üretimdeki plansız, heterojen yapının azaltılması ve verimliliklerin artırılması hedeflenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Tarım, sosyo-ekonomi, tarımsal üretim, tarımsal potansiyel, Bursa, Karacabey.

Survey of the socio-economic structure of the agricultural sector in Karacabey District of Bursa Province

Abstract

In order to carry out an analysis for the development of any economic, social or cultural structure in a region, city or district, the current situation must first be determined. It is necessary to understand the socio-economic and agricultural characteristics of the structure to be discussed and to determine the elements that directly and indirectly affect this structure. In this context, in order to reveal the structure in question in the research, it is aimed to determine the contributions of the producers to the local economy, their thoughts about the current sector, their satisfaction status, the factors affecting the enterprise and the economic capital assets. Karacabey District of Bursa Province, where the research was conducted, is a large agricultural district and has a very large share in Bursa agriculture. In order to reveal the characteristics of this structure, a survey interview was conducted with enterprises (240) engaged in agricultural production activities using the purposive sampling method, since the target audience of the research is very large. The data obtained as a result of the examination are shown in tables as percentage values. Incentives should be provided to young producers in the research region. There is a need to develop agricultural organization policies. Policies should be implemented to increase the education level of producers living in rural areas. It can be said that providing training in areas such as agricultural publication, agricultural organization, teaching and using agricultural innovations, and agricultural management can contribute positively to agricultural production. It should be aimed to reduce the unplanned, heterogeneous structure in production and increase productivity with policies such as increasing the scale of enterprises, supporting basin-based production and intensive agriculture.

Keywords: Agriculture, socio-economy, agricultural production, agricultural potential, Bursa, Karacabey.

Giriş

Eski adı Mihaliç olan, Bursa'nın Karacabey ilçesi, Antik Çağ'dan bu yana şehrin önemli yerleşim yerlerinden biridir. Marmara Bölgesi'nde bulunan Karacabey Bursa'nın 65 km batısında yer alan, Bursa'ya bağlı bir ilçedir (Köksal vd., 2018). Bursa'ya 60 km uzaklıkta olup Uluabat (Apolyont) Gölü'nün yanında yer almaktadır. Doğudan Mudanya ve Bursa, güneyden Mustafakemalpaşa, Susurluk; güneybatıdan Manyas, batıdan Bandırma ve kuzeyden Marmara Denizi ile çevrilidir. Bu konumu dolayısıyla, İstanbul-İzmir hattının ulaşımını da sağlayan bir kavşak noktasında yer almaktadır. İlçe nüfusu 84907 olup toplam 85 mahalle bulunmaktadır (Anonim, 2024).

İlçe ekonomisi sanayi, ticaret, ulaşım, hizmet sektörleri ve özellikle tarım sektöründen oluşmaktadır (BEBKA, 2022). Kurulmuş olan gıda konserve fabrikaları, tarım araç-gereç atölyeleri, çeşitli işyerleri ve tarım sektörü ilçede geniş bir istihdam kapasitesi yaratmaktadır. Organize sanayi bölgesinde bulunan fabrika ve işletmeler ilçe ekonomisinde önemli bir role sahiptir. İlçe özellikle tarımsal faaliyetler açısından önemli bir noktada bulunmaktadır. Sebze, meyve, yem bitkisi ve endüstri bitkileri üretimi ilçede yoğun olarak yapılmaktadır. Bölgede farklı sanayi kollarında üretim yapan ekonomik değeri yüksek fabrikalar (Sütaş, Nestle, Matlı, Agromar vb.) bulunmaktadır.

Karacabey Ovası'nda en çok üretimi yapılan meyveler elma, ceviz, armut ve zeytin iken, en çok üretimi gerçekleştirilen sebzeler biber, salçalık domates, kuru soğan ve karpuzdur. Yanı sıra soğan ve patates üretiminde gelişen ilçede, meyvecilik ve sebzecilik de gelişmiştir. Hayvancılığın ileri seviyede gelişmişlik gösterdiği Karacabey'in at ve koyun yetiştiriciliği ile ünlü harası ilçenin önemli markalarından biri durumundadır. Karacabey ve Mustafakemalpaşa arasındaki bölgede bulunan ve 98 000 hektar araziye sahip Türkiye Jokey Kulübü Karacabey Pansiyon Harası, Türkiye'nin en büyük hayvan yetiştirme ve ıslah çiftliklerinden birisi durumundadır. Türkiye'nin en iyi yarış atları bu harada yetiştirilmektedir. Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) de Karacabey'de at yetiştiriciliği yapılmaktadır. Türkiye'deki at varlığının %1,36'sı ilçede yer almaktadır. Karacabey ilçesi hindi yetiştiriciliğinde de Türkiye içerisinde %5,60 oranında bir paya sahip bulunmaktadır. Karacabey bu özellikleriyle Bursa tarımı içerisinde en yüksek tarımsal üretim miktarını gerçekleştiren ilçe olmakla birlikte, Türkiye tarımında da önemli bir yer tutmaktadır. Karacabey nüfusunun büyük bir kesimi tarımla uğraşmakta olup, ilçe ekonomisinde tarım sektörü büyük ağırlık teşkil etmektedir.

Karacabey ilçesi toplam 1 093 178 dekar alana sahip olup, bu alanın 776 774 dekarını tarım (ekilebilir uzun ömürlü çayır ve mera) ve 316 434 dekarını Orman arazileri oluşturmaktadır. Ova, Mustafakemalpaşa, Uluabat ve Manyas olmak üzere üç ayrı sulama bölgesine bölünmektedir.

Polikültür tarımın yapıldığı, ürün deseninin çok farklı olduğu Karacabey İlçesi'nde; Türkiye salçalık domates üretiminin %16,94'ü, pırasa üretiminin %15,83'ü, brüksel lahanasının %16'sı, taze bakla üretiminin %11,18'i, karnabahar üretiminin %11,08'i, bezelye üretiminin %7,07'i ve badem üretiminin %1,29'u gerçekleştirilmektedir (TUİK, 2024). Yanı sıra fiğ ve diğer yeşil ot üretiminin %4,63'ü bu bölgede gerçekleştirilmektedir.

Bu noktada, nüfus, gelir, eğitim, sağlık, tarım, kültür gibi bileşenlerden oluşan "sosyo-ekonomi" kavramı önem kazanmaktadır. Sosyo-ekonomi; topluma dinamizm kazandırma, toplumsal dönüşüm ve değişime destek olma, ekonomik ve politik istikrara katkıda bulunma ve yaşam memnuniyetini geliştirme bakımlarından sağladığı bütüncül etki dolayısıyla toplumların itici gücünü oluşturmaktadır. Her açıdan toplumun tüm kesimlerini ve dünya sistemini yakından ilgilendiren sosyo-ekonomi; yaşam memnuniyeti ve sürdürülebilir bir kalkınma için de temel belirleyici faktör olmaktadır (Gladwin vd., 1995). Bölgesel gelişme politikalarının izlenmesi ve gelişmesinde öne çıkan araçlardan biri olarak işlev görmektedir (SEGE, 2019). Buna ilaveten bu tür sosyo-ekonomik çalışmalardan elde edilen sonuçlar, uygulanan politikaların başarı düzeylerini ortaya koymakla birlikte, sürdürülebilir sosyo-ekonomik ilerleme amacına hizmet etmekte ve güncel politikaların oluşturulabilmesine zemin hazırlamaktadır (Albayrak, 2005).

Bu noktada, tarım özelinde Türkiye'de de kırsal bölgelerin kalkınması ve kalkınmanın sürdürülebilmesi için gelecek odaklı politikaların izlenmesi, sosyo-ekonomik göstergeler açısından olumlu ilerlemeler getirecektir. Bu kapsamda, araştırmada bahsedilen sosyo-ekonomik göstergeler doğrultusunda ilk olarak Karacabey ilçesinin tarımsal sosyo-ekonomik yapısı incelenerek ilçenin mevcut potansiyelinin geliştirilmesine yönelik stratejilerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sonrasında ise, tarımsal işletmelerin ve üreticilerin sosyo-ekonomik ve kişisel karakteristikleri, ekonomik sermaye

durumlarının belirlenmesi amaçlanmış, yıllık faaliyet sonuçlarının ortaya konması, tarım işletmelerinin ekonomik sermaye varlıklarının belirlenmesi ve brüt kâr düzeylerinin ortaya konulmasıyla, bölgede uygulanması gereken tarım politikalarının tartışılması amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Ekonomik analiz çalışmasında, tarım işletmelerinden elde edilen verilerin doğru sonuçlara ulaşmada büyük önem taşıdığı bilinmektedir(Üçpınar, 2016). Bu amaçla araştırmada veri toplama aracı olarak anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında gayeli örnekleme tekniğine dayanarak, ölçüm yapılması gerekli örneklem büyüklüğü 228 adet bulunmuştur. Örneklem genişliği arttıkça örnekleme hatasındaki oranın düştüğü bilinmektedir. Bu kapsamda tarım sektöründe faaliyet gösteren 240 üretici ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Araştırma kapsamı içerisinde oluşturulan anket soruları literatürdeki çeşitli araştırmalara dayanarak (Oppenheim 1966; Wilson ve McClean, 1995; Aiken, 1997; Crucefix, 1998; Burgess 2001; Uzel ve ark., 2017) ve araştırma kapsamındaki bölgenin özellikleri göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Literatür araştırması sonrasında elde edilen veriler ışığında oluşturulan anket soruları ve elde edilen görüşme sonuçları araştırmanın birincil materyalini oluşturmuştur. İkincil veriler olarak da Bursa ili ve Karacabey İlçesi tarımsal altyapısı ve özelliklerinin belirlenebilmesi noktasında akademik makaleler ve araştırmalara başvurulmuştur. Elde edilen veriler SPSS istatistik programı ile analiz edilmiştir. Bursa Tarım İl Müdürlüğü'nden elde edilen verilere göre, Karacabey İlçesi'nde ÇKS'ye kayıtlı 3152 çiftçi tarımsal üretim faaliyetinde bulunmaktadır. Bu kapsamda hedef kitledeki üretici sayısının bilinmesi sebebiyle "Gayeli Örnekleme" yöntemi seçilmiş, araştırmanın yürütüleceği köylerin belirlenmesinde de "Gayeli Örnekleme" yöntemi ile araştırmanın yürütüleceği 18 köy gayeli olarak belirlenmiştir. Gayeli örnekleme yöntemi temelinde köylerin seçiminde Çiftçi Kayıt Sistemi(ÇKS)'ye kayıtlı çiftçi sayısı, toplam arazi büyüklüğü verilerinden yararlanılmış ve araştırmaya konu olan üretici sayısı tespit edilmiştir. Bu veriler kapsamında faaliyet yürüten tüm tarım işletmeleri araştırmanın ana kitlesini oluşturmuş ve görüşme gerçekleştirilmesi gerekli örnek sayısı 228 olarak tespit edilmiştir. Olayın görülüş sıklığını incelediğimiz ve evrendeki eleman sayısını bildiğimiz durumlarda aşağıdaki örneklem formülasyonu kullanılmaktadır(Vural, 2015).

$$n = N \cdot t^2 \cdot pq / d^2 (N-1) + t^2 \cdot pq \quad (1)$$

Burada;

N: hedef kitledeki birey sayısı

n: Örnekleme alınacak birey sayısı

p: İncelenen olayın görülüş sıklığı (gerçekleşme olasılığı)

q: İncelenen olayın görülmeyiş sıklığı (gerçekleşmeme olasılığı)

t: belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer

d: olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasıdır. Buradan hareketle

gerçekleştirilen hesaplamada

$$n = 3152 \times 3,8416(0,20.0,80) / (0,0025 \times 3152) + 3,8416(0,20.0,80)$$

n= 228,01 olarak bulunmuştur.

240 kişi ile yüz yüze görüşme gerçekleştirilerek soru formları uygulanmıştır.

Araştırılan tarımsal işletmelerin ekonomik sermaye yapıları belirlenirken anket formlarından elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Sermaye yapılarını belirlemede kullanılan yöntemler aşağıdaki gibidir.

Araştırma konusu işletmelerin sermaye yapıları temele alınmış, aktif ve pasif sermaye şeklinde iki kategori altında incelenmiştir. Aktif sermaye, işletme ve arazi sermayesinden meydana gelmektedir. Pasif sermaye ise öz sermaye ve yabancı sermayeden oluşmaktadır. Aktif sermayeden borçların çıkarılmasıyla öz sermaye belirlenmiştir. Yabancı sermaye ise, reel borçlara kiralanan arazi değeri eklenerek bulunmuştur.

Yıllık faaliyet sonuçlarına dayalı hesaplanan gayrisafi üretim değeri(GSÜD) ise tarımsal faaliyet sonucu elde edilen bitkisel ve hayvansal üretim değeri ile elde edilen ürün miktarlarının birim fiyatlarının çarpılması sonucu bulunmuştur.

Araştırma konusu tarımsal işletmeler, kırsal alanlarda faaliyet göstermekte, bitkisel ve hayvansal üretim gerçekleştirmektedir. Üreticiler elde ettikleri brüt kâr temelinde 4 ana gruba

bölünmüştür. 100.000-200.000 TL arası gelire sahip olan işletmeler 1. grupta, 200.000-300.000 TL arası gelire sahip olan işletmeler 2. grupta, 300.000-400.000 TL gelire sahip olan işletmeler 3. Grupta, 400.000 TL ve üzerinde geliri olan işletmeler ise 4. grupta bulunmaktadır. Brüt kâr, gayri safi üretim değerinden değişen masrafların çıkarılması ile hesaplanmaktadır. Brüt kâr, üretim faaliyetlerinin rekabet gücünü ve işletme başarısını ortaya koymada önemli bir ölçüt olarak kabul edilmektedir(Erkuş ve ark, 1990).

Görüşme gerçekleştirilen işletmelerin, kooperatiflere ve bankalara olan borçları işletme sahiplerinin beyanları dikkate alınarak hesaplanmıştır. Üreticilerin para mevcudu ve alacaklarını beyan etmemeleri nedeniyle bu kalemler hesaplanamamıştır. Yanı sıra tarımsal işletmelerdeki, yaş, nüfus, cinsiyet, eğitim ve tarımsal örgütlere üyelik durumları incelenmiştir.

Araştırma konusu tarımsal işletmelerin ekonomik sermaye yapıları ortaya konulurken anket formları aracılığıyla elde edilen bilgilerden yararlanılmıştır. İşletmelerin sermaye yapısı ve bileşenlerini belirlemede çeşitli yöntemlere başvurulmuştur. Tarımsal işletme sermayesinin önemli bir kısmını toprak sermayesinin oluşturduğu belirlenirken, araştırma konusu işletmelerin aynı ölçekte karşılaştırılması için arazi kirası ve borçların kapsam dışında tutulduğu kabul edilmiştir. Çiftçi beyanları esas alınarak, arazilerin yerel düzeyde alım ve satım yılsonu kapanış değerleri alınmış ve toprak sermayesi belirlenmiştir (Erkuş, 1979). Toprak sermayesinin belirlenmesi, araştırma konusu tarımsal işletmelerin aynı ölçekte karşılaştırılmasının yapılabilmesi için arazi kirası ve arazi borcundan arındırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Kiracılık ve ortakçılık ile ekilen arazilerin değeri, aktif ve pasif sermaye değeri içinde gösterilmiştir (Erkuş, 1979).

Bitki sermayesi değerlemesinde, çıplak toprak kıymeti kapsam dışı tutularak, verim dönemi gelmemiş meyveli ağaçlarda tesis masrafları dikkate alınmış, verim çağına ulaşmış olan meyveli ağaçlarda ise verim değeri ve işletmecinin beyanı dikkate alınmıştır. Meyvesiz ağaçların değerlemesinde, kesim yaşında olmayan ağaçlarda tesis masrafı dikkate alınmış, kesim yaşına ulaşmış olan ağaçlarda ise odun değeri üzerinden hesaplama yapılmıştır.

Kiracılık-ortakçılık vasıtası ile işlenen arazinin değeri, aktif sermaye değeri ve pasif sermaye değeri içerisinde ortaya konmuştur.

Bina sermayesi değerinin belirlenmesinde, yeni binalar için işletme sahibinin ifade ettiği maliyet bedeli dikkate alınmış, eski binalar içinse yeniden inşa bedellerine dayanarak yıpranma süreleri dikkate alınmıştır (Şahinli, 2011). Tarla demirbaşı da, maliyet masrafları göz önüne alınarak belirlenmiştir (Erkuş, 1979).

Alet ve makina sermaye değerinin belirlenmesinde, yeni alet ve makinaların değerleri maliyet bedeline göre belirlenirken, eski makinalar için mevcut durumları dikkate alınarak, anket tarihindeki alım satım değerleri üzerinden hesaplama yapılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Araştırma konusu işletmelerde üreticilerin yaş ortalaması 53,64, deneyim ortalaması ise 26,28 yıl düzeyinde tespit edilmiştir (Çizelge 1). Araştırma bulgularına göre, Türkiye genelindeki oran olan 58 yaş düzeyinin altında bir değer görülmektedir. Ancak yine de elde edilen sonuçlar orta yaş üstü bir tarım sektörü istihdamına işaret etmekte olup, sektörün gençleşmesi ve genç üreticilerin artması hedefleriyle örtüşmemektedir. . Zira kentleşme ve yaşlanmanın tarımsal işgücü ve tarım sektörü üzerinde önemli yansımaları olması beklenmektedir. Bu kapsamda nüfus dinamiklerinin sektörel gıda güvenliğini sağlayabilecek sürdürülebilir kalkınma planları ile paralel olması beklenmektedir(Tarım ve Orman Bakanlığı, 2023)

Çizelge 1. Üreticilerin yaşı ve deneyimi
Table 1. Producers age and experience

	1.Grup (n=60)	2.Grup (n=60)	3.Grup (n=60)	4.Grup (n=60)	Genel (n=240)
Üreticilerin Yaş ortalaması	58,42 (22,34)	52,65 (10,76)	52,68 (10,21)	50,81 (11,32)	53,64 (10,90)
Üreticilerin Deneyim Ortalaması	28,92 (8,88)	27,56 (9,71)	25,45 (11,35)	23,20 (11,32)	26,28 (10,45)

(Parantez içerisinde standart sapma değerleri gösterilmektedir)

Araştırma konusu işletme gruplarında ilk gruptaki üreticilerin öğrenim durumu %51,6 ile ilköğretim düzeyindedir. %29,5 lise ve %17,9 yüksekokul düzeyindedir. Lisans ve lisansüstü öğrenim

seviyesinin ise çok düşük bir oranda olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar bu kapsamda tarım sektöründeki eğitim seviyesi başlığının ele alınması gerektiğini göstermektedir. . Kırsal alanda üreticilere yönelik eğitim çalışmaları yapılmalı, üreticilerin eğitim ve bilinç seviyelerinin yükseltilmesi sağlanmalıdır(Karlı ve ark., 2018).

Çizelge 2. Üreticilerin Öğrenim Durumları

Table 2. Producers educational status

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup (n=240)		Genel	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
İlköğretim	40	66,6	32	53,3	27	45	25	41,6	124	51,6
Lise	14	23,3	18	30	21	35	18	30	71	29,5
Yükseköğretim	6	10	10	16,6	12	20	15	25	43	17,9
Lisans	-	-	-	-	-	-	2	-	2	0,83
Lisansüstü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Toplam	60	-	60	-	60	-	60	-	240	-

Çizelge 3. Araştırma konusu işletmelerde tarımsal örgütlere üyelik durumu

Table 3. Membership situation to agricultural organizations in the research subject businesses

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup		Genel (n=240)	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Herhangi bir tarımsal örgüte üye olanlar	40	66,6	42	70	42	70	41	68,3	165	68,75
Tarımsal örgütlerde yöneticilik yapanlar	3		3		-		2		8	3,33
İşletmede tarım dışı çalışanlar	35		32		20		28		115	47,9

Örgütlenme problemi tarım sektörünün de başlıca sorunları arasında yer almaktadır. Yeterli düzeyde örgütlenememiş bir tarım sektörü adil gelir dağılımından da hak ettiği payı alamamaktadır. Bu kapsamda araştırmaya konu işletme gruplarında; tarımsal örgütlere üye olan üreticilerin oranı %68,75 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Tarımsal örgütlerde yöneticilik yapanlar %3,33 oranında ve işletmelerde tarım dışı çalışanlar ise %47,9 oranındadır. Elde edilen sonuçlar tarım bölge araştırma sahasındaki tarım sektörünün üçte birinin örgütsüz bir durumda olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4. Araştırma konusu işletmelerde nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı

Table 4. Distribution of the population in the research subject businesses by age groups

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup		Genel (n=240)	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
7-14	6	10	10	16,6	4	6,66	12	20	32	13,3
15-49	29	48,3	32	53,3	40	66,6	52	86,6	153	63,7
50-70	24	40	18	30	16	26,6	8	13,3	66	27,5
71+	1	1,6	-	-	-	-	-	-	1	0,41
Toplam	60	-	60	-	60	-	60	-	240	-

Ele alınan işletme sahiplerinin aile bireylerindeki yaş ortalamasının %13,3'ü 7-14 yaş grubunda bulunmaktadır. Bu durum sektördeki çocuk işçi sorununu da ortaya koymaktadır. Türkiye genelinde 5-17 yaş grubundaki çocuk sayısı 16 milyon 457 bin kişi olarak tahmin edilmektedir. 5-17 yaş grubunda bulunan çocukların %4,4 ü (720 bin kişi) ekonomik olarak gelir getiren bir işte çalışmakta, çalışan çocukların %79,7'sini 15-17, %15,9'unu 12-14, %4,4'ünü ise 5-11 yaş grubundaki çocuklar oluşturmaktadır. Cinsiyete göre incelendiğinde, istihdam edilen çocukların %70,6'sını erkek, %29,4'ünü ise kız çocukların oluşturduğu belirlenmiştir. Ekonomik işlerde çalışan çocukların %30,8'i (221 bin kişi) tarım, %23,7'si (171 bin kişi) sanayi ve %45,5'i (328 bin kişi) hizmet sektöründe faaliyet göstermektedir(TÜİK, 2020). Söz konusu işletmelerin %63,7'si 15-49 yaş grubunda, %27,5 ise 50-70 yaş grubunda bulunmaktadır. Üreticilerde orta yaş düzeyi korunmaktadır ancak gittikçe yaşlanan bir tarım sektörü gözlenmektedir.

Çizelge 5. Araştırma konusu işletmelerde arazi tasarruf biçimi

Table 5. Land use patterns in the research subject businesses

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4. Grup		Genel (n=240)	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
Mülk arazi	92.65	88,1	62.47	68,3	68.42	81,4	50.95	62,5	68,62	75,8
Kira veya ortakçılığa tutulan arazi	10.42	9,9	28.73	31,4	9.35	11,1	18.32	22,4	16,70	18,4
Kira veya ortakçılığa verilen arazi	2.01	1,9	0.25	0,27	6.23	7,4	12.21	14,9	5,17	5,7
Toplam İşletme arazi	105,08	100	91,45	100	84	100	81,48	100	90,49	100

Araştırma konusu işletmelerin arazi tasarruf biçimlerine bakıldığında %75,8 ile büyük oranda mülk arazi sahibi oldukları görülmektedir. İşlenen arazilerin %16,70'i kira ve ortakçılığa verilen arazidir. %30 oranından fazla bir üreticinin kendi topraklarına sahip olmadan üretim gerçekleştirdikleri görülmektedir. Elde edilen sonuçlar tarımda uzmanlaşma ve üretim ölçekleri konusunu gündeme getirmektedir. Tarım işletmelerinin küçük ölçekli olması, arazinin parçalı ve dağınık olması bireysel üreticinin maliyetlerini yükseltmektedir(Kalkınma Bakanlığı, 2018). Bu kapsamda Yeterli ölçekte doğaya uyumlu üretimin artırılması hedefleri kapsamında ele alınması gerekmektedir(Tarım ve Orman Bakanlığı, 2023).

Çizelge 6. Ortalama arazi varlığı

Table 6. Average land size

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup (n=240)		Genel	
	Ort.	S.S	Ort.	S.S	Ort.	S.S	Ort.	S.S	Ort.	S.S
Ortalama arazi büyüklüğü(da)	95.26	72.74	97.15	100.25	88.58	52.55	85.15	65.70	91,53	75,15
Ortalama parsel sayısı(adet)	7.21	5.02	5.16	2.75	6.90	3.10	8.03	3.62	6,82	3,41

Araştırma konusu işletmelerin ortalama arazi büyüklüğü 91,53 da düzeyinde bulunmuştur. Ortalama parsel sayısı ise 6,82 adet düzeyinde belirlenmiştir(Çizelge 6). Elde edilen rakamlar Türkiye ortalamalarının bir miktar üzerinde olup, büyük ölçüde 20-100 da arasındaki dağılım gösteren Türk tarım sektörü yapısı ile örtüşmektedir.

Tarımsal işletmelerin %71,13'ünün sulanabilir arazi olduğu, %29,02'sinin ise sulanamayan, kuru arazi durumunda olduğu gözlenmiştir(Çizelge 7). Bu oran %81,13 olan Türkiye sulanabilir tarım arazisi oranının altında kalmaktadır.

Çizelge 7. Ortalama arazi neveleri varlığı ve dağılımı

Table 7. Average land types presence and distribution

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup		Genel (n=240)	
	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%	Dekar	%
Sulu arazi	48.42	46,56	75.72	74,94	80.52	83,84	73.75	81,65	69,60	71,13
Kuru arazi	55.56	53,43	25.32	25,05	15.52	16,15	17.22	19,06	28,40	29,02
Toplam	103,98	100	101,04	100	96,04	100	90,32	100	97,84	100

Araştırmaya konu işletmelerde, işletme başına düşen ortalama hayvan varlığı 6,58 baş inek, 5,45 baş buzağı, 8,76 baş koyun, 18,72 tavuk şeklinde ölçümlenmiştir(Çizelge 8). Büyükbaş hayvan varlığının küçükbaş varlığına oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Besicilik ve süt sığırcılığı faaliyetlerinin payı burada önem taşımaktadır. Küçükbaş hayvancılıkta elde edilen düşük üretim oranları ise küçükbaş hayvancılık üretiminin son süregelen yıllardaki azalma trendi ile paralel ortaya çıkmıştır. Küçükbaş hayvancılığa gereken önemin verilmemesi Türkiye'de hayvancılık alanındaki temel problemlerden birisini teşkil etmekte ve talep açıklarının karşılanamamasında etken olmaktadır. Türkiye'deki benzer küçükbaş hayvancılık üretim trendi düşüşünün diğer dünya ülkelerinde benzeri bir süreç literatürde ve güncel dünya üretim trendlerinde tespit edilememiştir.

Çizelge 8. Hayvan varlığı

Table 8. Animal assets

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup		Genel (n=240)	
	Baş	S.S	Baş.	S.S	Baş	S.S	Baş	S.S	Baş	S.S
İnek	6,21	7,82	6,19	8,22	5,73	5,85	8,22	10,31	6,58	8,32
Buzağı	5,52	6,73	5,43	8,35	4,40	4,77	6,45	8,42	5,45	6,31
Düve	2,80	3,15	2,55	5,15	2,90	3,33	3,85	5,65	3,02	4,45
Boğa	0,75	1,52	2,82	6,96	1,40	3,75	2,22	3,46	1,77	5,53
Koyun	2,45	4,30	2,41	6,83	1,82	5,32	2,72	9,30	2,35	8,76
Kuzu	-	-	0,15	0,58	0,06	0,30	1,95	9,32	0,54	4,52
Koç	-	-	0,8	0,50	-	0,00	0,6	0,40	0,35	0,42
Keçi	6,05	32,33	-	1,25	0,15	0,56	-	-	1,55	11,21
Horoz	0,72	1,02	0,60	1,32	0,92	2,88	1,52	4,35	0,94	1,90
Tavuk	9,32	12,45	4,66	8,67	8,45	16,72	16,42	30,45	9,71	18,72

Çizelge 9. Alet-makine varlığı

Table 9. Machinery assets

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup		Genel (n=240)	
	Adet	S.S	Adet	S.S	Adet	S.S	Adet	S.S	Adet	S.S
Traktör	0,98	0,77	1,15	0,81	1,10	0,75	1,30	0,70	1,13	0,52
Pulluk	0,62	0,68	0,95	0,79	0,95	0,72	1,20	1,01	0,93	0,81
Pulverizatör	0,44	0,58	0,86	0,72	0,80	0,76	0,90	0,75	0,75	0,65
Mibzer	0,25	0,55	0,50	0,60	0,60	0,78	0,65	0,63	0,50	0,63
Kültivatör	0,22	0,45	0,42	0,49	0,36	0,51	0,32	0,42	0,33	0,42
Çizel	0,30	0,42	0,60	0,56	0,40	0,50	0,45	0,60	0,43	0,55
Ot toplama makinesi	0,15	0,37	0,05	0,22	0,20	0,41	0,25	0,52	0,16	0,30
Ot biçme makinesi	0,15	0,37	0,05	0,22	0,20	0,41	0,25	0,52	0,16	0,30
Çapa makinesi	0,35	0,50	0,45	0,55	0,40	0,60	0,45	0,56	0,41	0,53
Diskaro	0,25	0,52	0,55	0,58	0,60	0,78	0,50	0,63	0,47	0,60
Yem karma makinesi	0,15	0,38	0,15	0,35	0,35	0,40	0,30	0,43	0,23	0,49

Araştırma konusu işletmelerde pek çok mekanizasyon ekipmanının bulunduğu görülmekle birlikte, işletme başı ortalama 1,13 düzeyinde traktöre sahip olduğu belirlenmiştir(Çizelge 9).

Araştırma konusu tarımsal işletmelerde ortalama toplam toprak sermayesi 4.542.098 TL düzeyinde ölçülmüştür. Söz konusu sermaye grubunun %77,7'si mülk arazi, %22,4'ü ise ortak/kiraya tutulan arazi şeklindedir(Çizelge 10).

Çizelge 10. Arazi sermayesi

Table 10. Land capital

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup (n=240)		Genel	
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%
Mülk arazi	2.806.061	85,5	2.705.456	54,8	5.032.115	92,2	3.550.465	78,8	3.523.524	77,7
Ortak/kiraya tutulan arazi	475.332	14,48	2.223.442	45,1	422.650	7,744	952.875	21,15	1.018.574	22,4
Toplam toprak sermayesi	3.281.393	100	4.928.898	100	5.454.765	100	4.503.340	100	4.542.098	100

Araştırma konusu işletme sahiplerindeki en büyük bina sermayesi grubunun konut sermayesi olduğu görülmüştür. Bina sermayesi içerisinde konut sermayesinin oranı %71,5 düzeyindedir. Onu %24,5 oran ile ahır sermayesi izlemektedir(Çizelge 11).

Çizelge 11. Bina sermayesi

Table 11. Facility capital

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup (n=240)		Genel	
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%
Konut sermayesi	890.250	68,9	923.325	70,8	680.653	78,8	870.350	69,8	841.144	71,5
Ahır sermayesi	344.625	26,6	315.320	24,2	152.155	17,6	320.450	25,7	283,137	24,08
Samanlık sermayesi	30.255	2,34	42.452	3,25	27.345	3,16	40.250	3,23	35.075	2,98
Depo veya ambar sermayesi	24.750	1,91	19.750	1,51	1.750	0,20	12.450	1,0	14.675	1,24
Kümes sermayesi	1.520	0,11	1.725	0,13	975	0,11	2.250	0,18	1.617	0,13
Toplam bina sermayesi	1.291.400	100	1.302.572	100	862.870	100	1.245.750	100	1.175.648	100

Hayvan sermayesi grubunda en büyük oranı 510.410 TL ortalama değer ve %92,2 oran ile büyükbaş hayvan sermayesi grubu oluşturmaktadır(Çizelge 12). Küçükbaş hayvan sermayesi ve kümes hayvanları sermayesi çok düşük düzeylerde gerçekleşmiştir.

Çizelge 12. Hayvan sermayesi

Table 12. Animal capital

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup		Genel (n=240)	
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%
Büyükbaş hayvan sermayesi	360.255	85,06	550.465	95,2	380.420	89,6	750.500	95,4	510.410	92,2
Küçükbaş hayvan sermayesi	45.500	10,74	15.520	2,68	21.170	4,98	17.500	2,22	24.922	4,50
Kümes hayvanları sermayesi	17.750	4,19	12.200	2,11	22.700	5,35	18.500	2,35	17.787	3,21
Toplam	423.505	100	578.185	100	424.290	100	786.500	100	553.120	100

Çizelge 13. Alet ve makine sermayesi

Table 13. Machinery capital

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup		Genel (n=240)	
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%
Traktör	150.765	75,1	260.500	61,89	310.150	66,73	520.239	81,2	310.413	71,97
Pulluk	11.145	5,55	14.850	3,52	16.725	3,59	15.550	2,42	14.567	3,37
Pulverizatör	9.250	4,61	20.100	4,77	15.300	3,29	19.100	2,98	15.937	3,69
Mibzer	6.500	3,24	25.700	6,10	27.700	5,96	23.200	3,62	20.775	4,81
Kültivatör	2.450	1,22	7.220	1,71	5.450	1,17	6.511	1,01	5.407	1,25
Çizel	8750	4,98	15.750	3,74	7.500	1,61	8.110	1,26	10.027	2,32
Ot toplama makinesi	1.600	0,79	22.800	5,41	1.550	0,33	5.000	0,78	7.737	1,79
Ot biçme makinesi	2.100	1,04	11.910	2,82	12.100	2,60	6.205	0,96	8.078	1,87
Çapa makinesi	1.350	0,67	20.050	4,76	22.250	4,78	15.100	2,35	14.687	3,40
Diskaro	3.100	1,54	11.925	2,83	9.725	2,09	17.777	2,77	10.631	2,46
Yem karma makinesi	3.550	1,77	10.050	2,38	36.300	7,81	3.708	0,57	13.402	3,02
Toplam	200.560	100	420.855	100	464.750	100	640.500	100	431.301	100

Alet-makina sermaye grubunda en büyük payı 310.413 TL ve %71,97 oran ile traktör sermayesi oluşturmaktadır(Çizelge 13).

Çizelge 14. İşletmelerin ortalama ekonomik sermaye varlıkları

Table 14. Average economic capital assets of the businesses

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup		Genel (n=240)	
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%
Toprak sermayesi	3.281.39 3	59,8 5	4.928.89 8	66,3 2	5.454.76 5	72,7 9	4.503.34 0	57,2 9	4.542.09 8	64,2 7
Bina sermayesi	1.291.40 0	23,5 5	1.302.57 2	17,5 2	862.870	11,5 1	1.245.75 0	15,8 4	1.175.64 8	16,6 3
Arazi ıslahı sermayesi	15.050	0,27	20.450	0,27	12.100	0,16	13.250	0,16	15.212	0,21
Bitki sermayesi	90.500	1,65	135.000	1,81	155.000	2,06	475.000	6,04	213.875	3,02
1.Çiftlik(arazi)sermayesi	4.678.34 3	85,3 0	6.386.92 0	85,9 0	6.484.73 5	86,5 7	6.237.34 0	79,3 0	5.946.83 3	84,1 5
a.Hayvan sermayesi	423.505	7,72	578.185	7,77	424.290	5,66	786.500	10,0	553.120	7,82
b.Alet/makine sermayesi	200.560	3,65	420.855	5,66	464.750	6,20	640.500	8,14	431.301	6,10
c.Malzeme/mühimmat sermayesi	180.250	3,28	45.900	0,61	120.000	1,60	195.750	2,49	135.475	1,91
2.İşletme sermayesi	804.315	14,6	1.044.94 0	14,0 6	1.009.04 0	13,4 6	1.622.75 0	20,7 0	1.119.89 6	15,8
A.AKTİF SERMAYE(1+2)	5.482.65 8	100	7.431.86 0	100	7.493.77 5	100	7.860.09 0	100	7.066.72 9	100
A=B	5.482.658		7.431.860		7.493.775		7.860.090		7.066.729	
I.Yabancı sermaye	401.640	12,7 4	1.550.00 0	41,3 8	364.570	89	975.000	72,7 1	822.802, 5	22,3
II.Öz sermaye	2.750.50 0	87,2 6	2.195.39 4	58,6 2	2.950.00 0	11	3.571.88 2	27,2 9	2.866.96 2	77,7
B.PASİF SERMAYE	5.482.65 8	100	7.431.86 0	100	7.493.77 5	100	7.860.09 0	100	7.066.72 9	100

Araştırma konusu tarımsal işletmelerde, işletme ünitesi başına düşen aktif ve pasif sermayenin incelenmesi söz konusu işletmelerin ekonomik yapılarının daha iyi analiz edilebilmesini sağlamaktadır. 4 araştırma grubu içerisinde gözlenen sermaye grubu farklılıkları aktif ve pasif sermayedeki değişkenlikler, istikrarsız, heterojen bir tarımsal yapıyı ortaya koymaktadır. Gayrisafi üretim değeri ile tarım işletmelerinde üretilen bitkisel ve hayvansal ürünlerin değerleri ile bu üretim faaliyetlerinde yıl içerisinde meydana gelen prodüktif demirbaş kıymet artışlarından oluşan değer belirlenmektedir. Üretim gerçekleştiren işletmelerin en somut ekonomik başarısını gösteren brüt kâr değerine ulaşmadaki temel aşamalardan birisini teşkil etmektedir.

Çizelge 15. Araştırma konusu işletmelerde Gayri Safi Üretim Değeri

Table 15. Gross Domestic Product of reserach subject businesses

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup		Genel (n=240)	
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%
BGSÜD	205.700	69,5	260.500	74,37	410.750	71,7	695.000	89,5	392.987	76,5
HGSÜD	90.000	30,5	89.750	25,63	161.900	28,3	80.700	10,5	105.587	23,5
GSÜD	295.700	100	350.250	100	572.650	100	775.700	100	448.575	100

Dört araştırma grubunda da bitkisel üretim değeri daha yüksek payı oluşturmaktadır. Bu durum hayvancılık ağırlıklı gelişmiş ülkelerin tarımsal yapılarından farklılık arz etmektedir.

Çizelge 16. Araştırma Konusu İşletmelerde Brüt Kâr Miktarı

Table 16. Gross profit amount of research subejct businesses

	1.Grup		2.Grup		3.Grup		4.Grup		Genel	
	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%	TL	%
GSÜD	295.700	100	350.250	100	572.650	100	775.700	100	498.575	100
Toplam DM	110.525	37,3	115.700	33,03	190.250	33,2	165.850	21,3	145.581	29,1
Brüt Kâr(Yıllık)	185.175	62,7	234.550	66,97	382.400	66,8	609.850	78,7	352.993	70,9
Aylık Kâr	15.431	-	19.545	-	31.866	-	50.820	-	29.416	-

Tarımsal işletmelerin ekonomik başarısını en net gösteren değer brüt kâr miktarı olmaktadır. Bu kapsamda elde edilen brüt kârlar incelendiğinde birinci araştırma grubunda aylık brüt kârın 15.431 TL düzeyinde olduğu, dördüncü araştırma grubunda ise 50.820 TL düzeyinde olduğu görülmektedir(Çizelge 16). Ortalama brüt kâr düzeyinin ise yaklaşık 30.000 TL düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Tarımın sektörünün düşük katma değerli yapısı ve Türkiye’deki enflasyonist piyasa koşulları göz önüne alındığında, tarım sektörünün getirisinin beklenen seviyenin altına kaldığını söylemek mümkündür.

Sonuç ve Öneriler

Tarım sektöründe işletmecilik faaliyeti ve üretimin istikrarlı bir şekilde yürütülebilmesi için üreticilerin sosyo-ekonomik özelliklerinin, işletme bileşenlerinin iyi düzeyde belirlenmesinin ve bu doğrultuda gelecek odaklı politikaların uygulanmasının önemli ilerleme ve etkiler yarattığı bilinmektedir. Yapılan araştırmada, Bursa-Karacabey bölgesinde tarımsal faaliyet yürüten üreticilerin sosyo-ekonomik özellikleri belirlenmiş olup ekonomik sermaye düzeyleri tespit edilmiştir.

Araştırma konusu tarımsal işletmelerde üreticilerin yaş ortalaması 53,64 olup ortalama çiftçilik deneyimi 26,28 yıldır. (Gözener, 2008) tarafından yürütülen araştırmada Türkiye geneli üretici yaş ortalaması 50.62 olarak tespit edilmiştir. Karacabey bölgesinde gerçekleştirilen araştırmaya göre ise üreticilerin yaş ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar yıllar içinde süregelen yaş artışı trendine de işaret etmektedir. Bu noktada tarım sektörü istihdamında genç üreticilere yönelik teşviklere yer vermenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada üreticilerin %68,75’inin tarımsal örgütlere üye olduğu, %3,33’ünün tarımsal örgütlerde yöneticilik yaptığı, %47,9’unun ise tarım dışı işlerde faaliyet yürüttüğü belirlenmiştir. Bu doğrultuda üreticilerin büyük bir kısmının tarımsal örgütlere üye olmalarına rağmen bu örgütlerde aktif görev almadıklarını söylemek mümkündür. Yanı sıra araştırma grubu üreticilerin üçte birinin örgütsüz durumda olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda örgütlenme politikalarının geliştirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Elde edilen araştırma sonuçlarında, tarımsal işletme ortalamasına göre nüfusun % %63,7’si 15-49 yaş grubunda, %27,5 ise 50-70 yaş grubunda bulunmaktadır. Üreticilerde orta yaş düzeyi korunmaktadır ancak gittikçe yaşlanan bir tarım sektörü gözlenmektedir. Yanı sıra gerçekleştirilen görüşmelerde mevsimlik işçilerle birlikte çocuk işçi çalıştırıldığı ve çocuk işçi sorununa yönelik sosyal ve kamusal politikaların geliştirilmesi gerektiği görülmektedir.

Araştırma konusu işletme gruplarında üreticilerin ortalama öğrenim durumu %51,6 ile ilköğretim düzeyindedir. %29,5 lise ve %17,9 oranında yüksek okul düzeyindedir. Elde edilen sonuçlar tarım sektöründeki ve kırsaldaki eğitim düzeyi düşüklüğü sorununu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda kırsal alanlarda yaşayanlara ve üretim faaliyette bulunan üreticilere verilen resmi eğitime ek olarak; tarımsal yayım, tarımsal örgütlenme, tarımsal yeniliklerin öğretilmesi ve kullanımları, tarımsal işletmecilik gibi alanlarda da eğitimlerin verilmesinin tarımsal üretime olumlu yönden katkı sağlayabileceği söylenilebilir.

Araştırma konusu işletmelerin arazi tasarruf biçimlerine bakıldığında %75,8 ile büyük oranda mülk arazi sahibi oldukları görülmektedir. İşlenen arazilerin %16,70’i kira ve ortakçılığa verilen arazidir. %30 oranından fazla bir üreticinin kendi topraklarına sahip olmadan üretim gerçekleştirdikleri görülmektedir. (Şahinli, 2011) gerçekleştirdiği araştırmada, üreticilere ait mülk arazi varlığını %92,64 olarak belirlemiştir. Bu kapsamda 13 yıllık bantta üretici mülk sahipliğinde ciddi bir gerileme görüldüğünü söylemek mümkündür. Elde edilen sonuçlar tarımda uzmanlaşma ve üretim ölçekleri konusunu gündeme getirmektedir. Tarım işletmelerinin küçük ölçekli olması, arazinin parçalı ve dağınık

olması bireysel üreticinin maliyetlerini yükseltmektedir(Kalkınma Bakanlığı, 2018). Bu kapsamda Yeterli ölçekte doğaya uyumlu üretimin artırılması hedefleri kapsamında ele alınması gerekmektedir(Tarım ve Orman Bakanlığı, 2023). Tarımsal işletmelerde üreticilere ait mülk arazi oranının yüksek olması, işletmeyi daha büyük ölçekli bir duruma getirmekte ve üreticinin sermaye durumunu pozitif yönde etkilemektedir. Bu kapsamda işletme ölçekleri konusunun derinlemesine ele alınması ve üretim verimleri ile birlikte değerlendirilerek güncel tarım politikası kararları alınması gerektiği görülmektedir.

Sermayenin tarım işletmelerindeki oranı ve yapısı, verimlilik ve üretici gelirlerini yükselten bir unsur olması sebebiyle büyük bir önem teşkil etmektedir. Bir üretim biriminin optimal üretim düzeyinde faaliyet yürütebilmesi için, o işletmede çeşitli sermaye öğelerinin belirli düzeylerde yer alması gerekmektedir. Bu kapsamda sermaye miktar ve öğelerinin incelenmesi, iktisadi değerlerin tespit edilebilmesinde de kolaylıklar sağlamaktadır(Aras, 1988). Araştırma sonucu 4 sermaye grubu içerisinde gözlenen farklılıklar, aktif ve pasif sermayedeki değişkenlikler, istikrarsız, heterojen bir tarımsal yapıyı ortaya koymaktadır. Bu kapsamda havza bazlı tarım politikalarının gündeme alınması ve üretim desenlerinin belirlenerek üretim gerçekleştirilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Türkiye, bölgeleri arasında, üretim yapısının tarımsal açıdan farklı özellikler gösterdiği bir ülkedir(Çınar, 2009). Bu yüzden Karacabey bölgesinde üreticilerin sosyo-ekonomik özelliklerini belirlemeye yönelik bu araştırmanın; Türkiye için örnek bir model olması, Türkiye'nin diğer bölgelerini ortaya koyabilecek şekilde yapılması ve istikrarlı bir üretimin oluşturulabilmesi noktasında faydalı sonuçlar ortaya çıkartması beklenmektedir. Özellikle kırsal bölgelerde faaliyet gösteren üreticilere yönelik sosyo-ekonomik durum ve özellikleri belirlemeye yönelik araştırmaların gerçekleştirilmesi sürdürülebilir kırsal kalkınma ve gıda güvenliğinin sağlanması ve arz-talep dengesi uyumlu, sürdürülebilir bir tarım sektörünün oluşturulabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen araştırmanın bölgede yeni olumlu gelişmeler meydana getirmesi beklenmekte ve hem ulusal hem bölgesel düzeyde karar vericilere yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarları aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Kaynaklar

- Aiken, L. R., 1997. Questionnaires and inventories: Surveying opinion and assessing personality. New York: John Wiley&Sons, Inc. New York.
- Albayrak, A.S., 2005. Türkiye'de İllerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Düzeylerinin Çok Değişkenli İstatistik Yöntemlerle İncelenmesi. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1: 154-177.
- Anonim. 2024. T.C. Karacabey Kaymakamlığı. <http://www.karacabey.gov.tr/mahalli-idareler>
- Aras, A., 1988. Tarım Muhasebesi. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No:436, İzmir.
- BEBKA. 2022. Bursa Eskişehir Bilecik Kalkınma Ajansı Karacabey İlçe Raporu.
- Burgess, T., 2001. A general introduction to the design of questionnaires for survey research. Leeds.
- Crucefix, D., 1998. Organic Agriculture An Sustainable Rural Livelihoods In Developing Countries, Soil Association Bristol.
- Çınar, G., 2009. Üreticilerin Tarımsal Yayım ve Danışmanlık Hizmetleri İçin Ödeme İstekli Oldukları Ücretlerin Belirlenmesi: Aydın İli Örneği. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 89s.
- Erkuş, A., 1979. Ankara İli Yenimahalle İlçesinde Kontrollü Kredi Uygulaması Yapılan Tarım İşletmelerinin Planlanması Üzerine Bir Araştırma. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 5: 709.
- Gladwin, T., James K., Krause, S.T., 1995. Shifting Paradigms for Sustainable Development: Implications for Management Theory and Research. Academy of Management Review. 4: 221-230.
- Kalkınma Bakanlığı. 2018. On Birinci Kalkınma Planı. Tarım ve Gıdada Rekabetçi Üretim. Özel İhtisas Komisyon Raporu. Ankara.
- Karlı, B., Gül, M., Kadakoğlu, B., Gürsoy, A.K., 2018. Türkiye'de Tarımda Üretici Örgütlenmesinin Önemi ve Gelişimi. Akademia Sosyal Bilimler Dergisi. Özel Sayı-1.
- Köksal E.S., Çetin S., Demir A.O., Tunca E, Candoğan B.N., Aslan T.A., 2018. Bursa Karacabey Ovasında Son 25 Yılda Değişen Bitkisel Üretim Deseni ve Sulama Uygulamalarının Uzaktan Algılama ve ET Haritalama Tekniği ile Değerlendirilmesi. Bursa Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi. 32(2): 31-43.

- KKB. 2022. Türkiye Tarımsal Görünüm Saha Araştırması. Değerlendirme Raporu.
- SEGE. 2019. İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü.
- Oppenheim, A., 1966. Questionnaire design and attitude measurement. New York: Basic Books.
- Şahinli, M.A., 2011. Konya İlinde Koyunculuk Faaliyetine Yer Veren Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analiz ve Koyunculuk Faaliyetinde Etkili Olan Unsurların Saptanması. Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. 105s.
- Tarım ve Orman Bakanlığı. 2023. Tarım ve Ormancılık Alanında Yeni Trendler. İzleme ve Değerlendirme Başkanlığı Raporu.
- TUIK. 2020. Çocuk işgücü anketi sonuçları- <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33807>
- TUIK. 2024. Türkiye Ulusal İstatistik Kurumu. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Tarim-111>
- Uzel, G., Turhan Ş., Madiyoh A., Çil. N., 2017. Bursa İli Mustafakemalpaşa Peynir Tatlısı Üreten İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Yapısı. Gıda ve Yem Bilimi – Teknolojisi Dergisi. 18:11-17.
- Üçpınar, F. 2016. Konya İli Derbent İlçesi Taze Fasulye Üretimi Yapılan Tarım İşletmelerinin Ekonomik Analizi. Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, Konya.
- Vural, H. 2015. Tarım ve Gıda Ekonomisi İstatistiği Ders Notu. Bursa Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ders Notları. No:107.
- Wilson, N., McClean, S., 1995. Questionnaire design: A practical introduction. Newtown Abbey: University of Ulster Press.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution CC BY 4.0 International License.